

3. STÁTNÍ OBČANSTVÍ A DRUH POBYTU

Z celkového počtu osob sečtených k 1. 3. 2001 tvořily naprostou většinu - 98,8 % osoby se státním občanstvím České republiky. **Obyvatel s cizí státní příslušností** bylo na území České republiky sečteno pouze **124 668**¹.

Za osoby s cizí státní příslušností byly považovány osoby s jinou státní příslušností než České republiky nebo s dvojitým občanstvím, z nichž ani jedno nebylo státním občanstvím České republiky. Sečtení cizinci měli na území České republiky buď dlouhodobý (vízum nad 90 dnů) nebo trvalý pobyt.

Ačkoliv mezi cizinci převažovaly osoby se státním občanstvím některé evropské země (72 %), mezi deseti nejpočetněji zastoupenými cizími státními občanstvími na našem území se již na 3. místě objevilo vietnamské občanství a na 8. místě občanství Spojených států amerických. **Nejvíce cizinců** pocházelo **ze Slovenské republiky**, což vzhledem k dřívější existenci společného státu nynější České a Slovenské republiky do roku 1992 bylo pochopitelné. **Dalšími občanstvími v pořadí** byla občanství **Ukrajiny** a již zmíněného **Vietnamu** (občané těchto tří zemí tvořili více než polovinu všech cizinců).

Rozdíl se nacházely i ve druhu pobytu. Cizinci s trvalým pobytem tvořili 44 % sečtených cizinců. Trvalý pobyt výrazněji převládal (více než 60 %) u občanů Polska a Rumunska. Pro občany Ruska, Ukrajiny, USA a Vietnamu bylo naopak charakteristické vyšší zastoupení osob s dlouhodobým pobytem (také více než 60 %).

Celkově byl vyšší počet mužů s cizím státním občanstvím než žen. Jen u tří z desíti nejpočetnějších státních občanství převažovaly ženy (polské, ruské a ukrajinské). Muži dominovali u občanství Vietnamu, Německa, Bulharska a Jugoslávie.

Osoby s cizím státním občanstvím podle pohlaví k 1. 3. 2001

Cizí státní občanství	Počet obyvatel	Podíl (%)	Muži	Ženy	Index maskulinity
Celkem	124 668	100,0	66 554	58 114	114,5
z toho :					
Slovensko	24 201	19,4	13 083	11 118	117,7
Ukrajina	20 628	16,5	9 727	10 901	89,2
Vietnam	18 210	14,6	11 179	7 031	159,0
Polsko	13 350	10,7	4 816	8 534	56,4
Rusko	7 696	6,2	3 396	4 300	79,0
Německo	3 438	2,8	2 103	1 335	157,5
Bulharsko	3 281	2,6	2 078	1 203	172,7
USA	2 519	2,0	1 504	1 015	148,2
Jugoslávie	2 252	1,8	1 501	751	199,9
Rumunsko	1 852	1,5	1 014	838	121,0

Pro **věkovou strukturu** cizinců je charakteristické výrazné zastoupení osob v produktivním věku (15-64 let). Podíl produktivní složky cizinců tvořil 83 %, pro srovnání podíl produktivní složky z úhrnu obyvatel za Českou republiku činil 70 %. Procentuální zastoupení zbylých dvou složek obyvatelstva bylo u cizinců nižší. Výrazně nižší byl podíl cizinců v poproduktivním věku (65 let a více) vzhledem k převážně pracovním orientované imigraci. Věkové rozložení podle pohlaví ukázalo na koncentraci mužů ve věkové skupině 25-44 let, jejíž podíl tvořil více než 50 % populace cizinců mužů.

¹ Pro srovnání: Cizinecká a pohraniční policie ČR evidovala k 31. 12. 2000 celkem 200 951 cizinců s trvalým nebo s dlouhodobým pobytem.

Ženy cizinky byly rovnoměrněji rozloženy do věkových skupin. Největší zastoupení měly ve věkové skupině 20-34 let.

Z deseti nejčtenějších cizích státních občanství nejmladší věkovou strukturu měli občané Vietnamu (18,7 % osob ve věku 0-14 let a 0,3 % ve věku 65 a více let), dalšími státními občanstvími s podílem dětské složky nad 18 % byla občanství Rumunska a Ruska. Nejvyššími podíly osob v produktivním věku kromě občanů Vietnamu se vyznačovali občané Jugoslávie, Polska, Slovenska a Ukrajiny (nad 80 %). Významnější zastoupení osob ve věku 65 let a více se objevilo u státních občanství Bulharska (22 %), Německa a Spojených států amerických (více než 10 %).

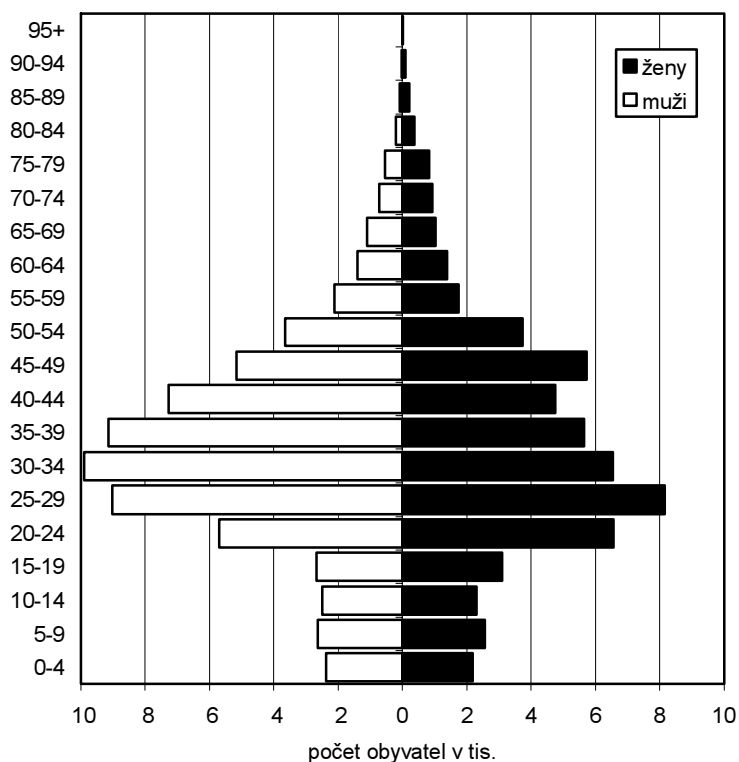
Věková struktura vybraných státních občanství k 1. 3. 2001 (v %)

Státní občanství	Věková skupina		
	-14	15-64	65+
Bulharsko	7,5	70,2	22,4
Jugoslávie	14,1	81,3	4,6
Německo	9,4	79,0	11,6
Polsko	3,1	90,6	6,3
Rumunsko	18,6	73,6	7,7
Rusko	18,1	76,6	5,3
Slovensko	7,7	86,3	6,0
Ukrajina	11,1	87,0	1,9
USA	13,6	75,9	10,5
Vietnam	18,7	81,0	0,3

Rozložení podle pohlaví v produktivním věku ukázalo na většinovou převahu žen cizinek ve věku do 25 let. Mezi deseti nejpočetnějšími občanstvími toto platilo u všech kromě polského a ruského. Charakteristické pro věkovou strukturu Slovenek bylo významné zastoupení věkové skupiny 15-25 let. Již zmiňovaná početní převaha žen polského občanství se odrazila především ve věkové skupině 45-54 let. U populací cizinců s vyšším podílem osob ve věku 65 a více let kromě Bulharska převažovaly také ženy.

Struktura cizinců podle **rodinného stavu** se od obyvatel České republiky odlišovala především vyšším podílem vdaných (ČR: 45 %, cizinky: 52 %) a ženatých (ČR: 48 %, cizinci: 54 %). Mezi cizinkami bylo méně svobodných než u cizinců a převažoval podíl ovdovělých cizinek (cizinci: 1 %, cizinky: 6 %), na což mohla mít vliv větší tendence cizinek se v České republice usadit, ale projevila se zde i všeobecně vyšší pravděpodobnost žen dožít se vyššího věku.

Věková struktura cizinců podle pohlaví k 1. 3. 2001

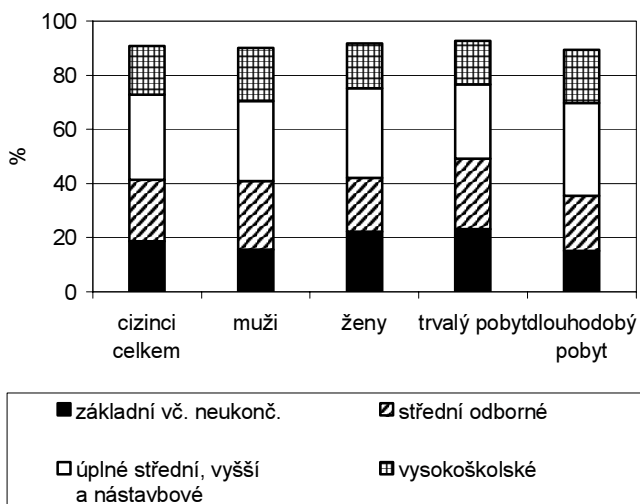

Od souboru všech cizinců se z deseti nejpočetnějších občanství odlišovali občané Bulharska, Německa a Polska výrazně nižším podílem svobodných osob u obou pohlaví (méně než 30 % proti cizincům celkem se 39 % a cizinkám celkem se 34 %) a občané Slovenska a Spojených států amerických naopak výrazně vyšším zastoupením svobodných u obou pohlaví.

Vzdělanostní struktura sečtených cizinců se vyznačovala vyššími podíly osob s ukončeným úplným středním a vyšším vzděláním v porovnání s celkovým počtem obyvatel České republiky. Rozdíly v úrovni dosaženého vzdělání byly zjištěny mezi cizinci i u druhu pobytu. Pro cizince s trvalým pobytem byl charakteristický vyšší podíl osob se středním odborným a nižším vzděláním oproti cizincům s dlouhodobým pobytem.

Nejčtenějším ukončeným stupněm vzdělání mezi deseti cizími nejpočetnějšími státními občanstvími se stalo úplné střední vzdělání. Občané Polska, Rumunska a Vietnamu žijící na našem území se odlišovali od vzdělanostní struktury všech cizinců. Vyznačovali se více než 35% podílem osob se základním vzděláním (Vietnamci až 48 %) a nízkým podílem osob s vysokoškolským vzděláním. Nejvyšší úroveň vzdělání se vyskytovala především u občanů Ruska (44 % osob s vysokoškolským vzděláním) a Spojených států amerických (54 % osob s vysokoškolským vzděláním).

Vzdělanostní struktura cizinců k 1. 3. 2001

Převážně pracovní orientovaný důvod imigrace na území České republiky se promítl do struktury **ekonomické aktivity** vyšším podílem zaměstnaných z osob starších 15-ti let (cizinci: 66 %, ČR: 57 %). Míra nezaměstnanosti cizinců dosahovala nižší úrovně než v České republice (cizinci: 8,3 %, ČR: 9,3 %). Vysoký byl počet cizinců s nejasnou ekonomickou aktivitou (téměř vyrovnaný s počtem nezaměstnaných cizinců). Vyšší úroveň zaměstnanosti byla zaznamenána u cizinců s dlouhodobým pobytem. Míra nezaměstnanosti těchto cizinců byla více než třetinová ve srovnání s intenzitou nezaměstnanosti cizinců s trvalým pobytem.

Pro cizince bylo dále charakteristické vyšší zastoupení osob v postavení zaměstnavatelů a samostatně

činných než v celé populaci. Více než 50 % ekonomicky aktivních cizinců bylo zaměstnáno v průmyslu, stavebnictví a obchodu. Tato struktura odpovídala rozložení mužů cizinců. V již zmíněných odvětvích pracovalo 63 % všech zaměstnaných mužů. U žen stavebnictví nahradilo zdravotnictví. Dále se ženy cizinky více uplatňovaly ve školství a pohostinství.

Struktura cizinců podle odvětví zaměstnání a pohlaví k 1. 3. 2001 (v %)

Odvětví	Muži	Ženy
Průmysl	25,6	30,4
Stavebnictví	13,2	1,4
Obchod	24,1	19,5
Pohostinství a ubytování	2,9	4,8
Činnosti v oblasti nemovitostí a služby pro podniky	4,6	4,2
Školství	2,1	4,2
Zdravotnictví	1,4	6,4
Nezjištěno	13,2	15,5
Ostatní	15,0	17,8

Také mezi deseti nejčtenějším cizími státními občanstvími převažovali zaměstnaní. Pouze u čtyř z deseti nejpočetnějších cizích státních občanství se projevila nižší úroveň nezaměstnanosti než v České republice (Němci, Rumuni, Američané a především Vietnamci s podílem 1,8 % nezaměstnaných z celkového počtu ekonomicky aktivních). Občané Slovenska se naopak vyznačovali nejvyšší nezaměstnaností (12,2 %).

Převládající podíl osob v postavení zaměstnance (více než 80 %) byl zaznamenán u občanů Polska, Rumunska a Slovenska. Nejvíce zaměstnavatelů bylo mezi občany Jugoslávie, Ruska a Německa (11-13 %). Vietnamci se stejně jako v jiných kategoriích vymezili specifickou strukturou - 80% podílem samostatně činných. Dalšími občanstvími s významnějším zastoupením tohoto postavení v zaměstnání byla občanství Jugoslávie a Ruska.

Převažující zastoupení cizinců v odvětvích průmyslu, stavebnictví a obchodu se potvrdilo u státních občanů Slovenska, Bulharska a Ukrajiny. Pro slovenské občany byl také charakteristický vyšší podíl ekonomicky aktivních v oblasti zdravotnictví. Těžiště zaměstnanosti v sektoru průmyslu se nacházelo u občanů Polska (51 %) a Rumunska (44 %). Vietnamci se maximálně angažovali v odvětví obchodu (80 %), dalšími výrazněji zastoupenými občanstvími v tomto sektoru byla občanství Jugoslávie a Ruska. Občané Spojených států byli nejčastěji zaměstnáni (ze 61 %) ve sférách školství, ostatních veřejných a osobních službách a v činnostech v oblasti nemovitostí a službách pro podniky.

Regionální rozložení cizinců bylo nerovnoměrné, kromě okresů velkých měst (Praha, Brno) **se soustředili v okresech při západní hranici** (Český Krumlov, Domažlice - Jablonec nad Nisou) především s Německem. Dalšími centry byly okresy Mladá Boleslav a Ostrava - Karviná. Mezi nejméně cizinci obývané okresy patřily okresy krajů Vysočina a Zlínského. Více okresů s nadprůměrným podílem cizinců se nacházelo v Čechách.

Pro analýzu regionálního rozložení cizinců byla vybrána pouze občanství s celkovým počtem osob vyšším než 10 000 a to slovenské, ukrajinské, vietnamské a polské. Nejvíce územně koncentrováni z těchto čtyř občanství byli občané Polska - usazovali se při hranicích s Polskem, především v okresech Mladá Boleslav, Jablonec nad Nisou a Karviná. Občané Ukrajiny patřili k územně nejrozptýlenějším, především v českých okresech (Praha, Praha-západ, Český Krumlov, Cheb, Teplice). Slováci se významněji soustředili do několika oblastí - okolí Prahy, Karlovarský kraj, okres Mladá Boleslav a Liberecký kraj, Ostrava - Karviná a Brno. Občané Vietnamu se převážně usídlili kromě velkých měst (Praha, Plzeň, Brno, Ostrava) do okresů v blízkosti německých hranic.

Regionální rozložení vybraných státních občanství k 1. 3. 2001

